

Vážený pane premiére Erdoganě,
Vážený pane premiére Zapatero,
Vážený pane generální tajemníku Ban Ki-Moone,
Vysoký představiteli pro Alianci civilizací pane Sampaio,
Vážené Excellence,
Dámy a pánové,

Jménem vlády České republiky bych chtěl poděkovat turecké vládě a Organizaci spojených národů za kvalitní přípravu tak významného fóra jakým Aliance civilizací nepochybně je.

Aliance civilizací od svého vzniku v roce 2005 urazila velký kus cesty a stala se respektovanou iniciativou, ke které se připojilo mnoho zemí a mezinárodních organizací. Za relativně krátkou dobu své působnosti představila řadu myšlenek, projektů a aktivit, které přispívají k lepšímu porozumění mezi různými kulturami a náboženstvími a **významně tak pomáhá k překonávání politických a kulturních rozdílů a stereotypů.**

Domníváme se, že významnou roli v této oblasti může sehrát právě Turecko s ohledem na geografickou polohu, rozmanitou historii, své **unikátní sekulární zkušenosti a dlouhodobou snahu o dialog mezi křesťanstvím a islámem.** Skutečnost, že se summit Civilizace Aliancí koná v Istanbulu je toho příkladem.

Vítáme a **podporujeme neformálnost tohoto sdružení** jako nástroj k interaktivnímu dialogu, který umožňuje partnerům výměnu názorů na neutrální platformě. Globální diskuse Aliance civilizací může výrazně přispět k vyjádření společné vůle všech kultur společně sdílet základní principy vedoucí k vzájemnému respektu a poznávání se. Má-li být úspěšná, měla by zůstat **též iniciativou otevřenou všem** státům, které o účast v ní projeví zájem a vůli se podílet na naplňování jejích cílů.

Dámy a pánové,

Ve světové politice i v politice jednotlivých zemí je často stále patrný konflikt mezi těmi, jež jsou obviňováni z politického idealismu, a těmi, kterým je přisuzován politický realismus. Ti první bývají viděni jako naivní snílci, ti druzí pak jako brutální cynici. Historie ale mnohokrát ukázala, že právě zdánlivý idealismus vedl k reálnému zlepšení situace, míru a prosperitě. V roce 1989, stejně jako v roce 1918 po dlouhých letech snahy o samostatnost a nezávislost českého národa zaznělo heslo „pravda vítězí!“. Heslo ve znaku první československé republiky dobře vystihuje, že sice není jisté kdy a jak, ale zdánlivě idealistická politika přinese reálné výsledky – zvítězí. Naposled se v naší historii právě hodnotové ideály západního světa ukázaly jako mocná zbraň v rukou zcela „nerealistického“ snažení disidentů.

Iniciativy Aliance civilizací se mohou někomu jevit jako příliš idealistické. Domnívám se však, že jde o iniciativu skutečně vedoucí ke zlepšení vztahu mezi kulturami a náboženstvími. Realistická politika sledující třeba i dobře promyšlené, ale úzce vymezené národní zájmy na úkor někoho jiného, obvykle zasévá hořkost a frustraci a plodí nepřátele. Dodnes tak sklízíme to, co zasely velmi realistické politiky evropské kolonizace a dekolonizace v muslimských zemích.

Ale nejde jen o dávnou historii. Na světě jsou země – a zdaleka nejen muslimské -, jejichž autoritářské či totalitní režimy spokojeně vládnou s tichou podporou nebo ignorací Západu.

Režimy bránící modernizaci a prosperitě své země navíc okrádají své obyvatele o možnosti blahobytu. Vedle psychické frustrace jejich obyvatel se tak vytváří ohnisko budoucích sociálně a ekonomicky motivovaných nepokojů. Ty se pak v různých podobách – včetně terorismu – zpětně dotýkají zemí bohatého Západu. Politický realismus tu vědomě či nevědomě vede vlastní země do smrtelného ohrožení.

Nechceme-li přehlížet, ale komunikovat a spolupracovat, musíme normy a způsoby života Západu znovu nahlédnout ve světle kulturního relativismu. Nechceme-li vyvolat konflikt, je třeba komunikovat jedine s otevřenou myslí.

Kulturní relativismus však má své limity. Jsou totiž jisté hodnoty, které se univerzálně osvědčily. Aniž bychom jim přiřazovali nějakou kulturní nebo civilizační nálepku, lze pozorovat, že jejich dodržování spěje kdekoliv na světě k míru, prosperitě a spokojenosti. Říkáme jim lidská práva. Odvolání se na kulturní relativismus tam, kde jde o střet se zjevným porušením lidských práv, může znamenat spíše zavírání očí z utilitárních důvodů realistické politiky.

Dámy a pánové, jak prohlásil i bývalý prezident Václav Havel:

myšlenka, že všichni lidé mají rovná a nezcizitelná práva, že člověk je stvořen ke svobodě a že je třeba za všech okolností ctít jeho důstojnost, se utvářela na evropské půdě a je dodnes jednou ze základních hodnot evropského politického řádu. Tuto ideu kdysi převzaly a významně rozvinuly Spojené státy americké, aby se posléze stala majetkem všelidským a byla vtělena do dokumentů OSN.

Soubor základních lidských a občanských práv je obsažen i v dokumentech Evropské unie, tvoří její duchovní fundament a zároveň dává smysl a étos jejímu rozšiřování i prohlubování.

Proto i koncept Aliance civilizací, který prostřednictvím vysoce postavených osobností z oblasti politického, kulturního a společenského života chce vést dialog mezi muslimskými a křesťanskými zeměmi, je v souladu s politikou vnějších vztahů Evropské unie.

Evropská unie znovu stvrzuje platnost těchto principů a své silné odhodlání v jejich duchu jednat. **Evropská unie nechce v žádném ohledu dobývat jménem své kultury svět a navazovat tím na temnější evropské tradice,** nechce svět poučovat, nechce mu nic násilně vnucovat, nehodlá vyvážet vlastní zvyklosti či tradice proti vůli či cítění příjemců. **Z čeho však nechce a nesmí ustoupit, je důraz na univerzalitu základních lidských a občanských práv a na společenský úkol je bránit.**

Nemohou spolu vskutku dobře vycházet státy a národy, které si nedokážou navzájem říci, co považují na svém počínání za špatné, nemorální a protiprávní. **A neexistuje hospodářský zájem tak silný, že by směl mít přednost před solidaritou s trpícími či nespravedlivě postihovanými.**

Politika kompromisů se zlem a ústupků před ním, diktovaná buď jen okamžitými, krátkodobými či dílčími zájmy, anebo dokonce iluzí, že zlo samovolně časem zmizí, **se už mnohokrát tragicky nevyplatila.** Evropa jako kontinent, z něhož vzešly dvě největší války a

dva nejmocnější totalitní režimy moderní doby, ví dobře z vlastní zkušenosti, k jakým katastrofám mohou ústupky zlu vést. A nesmí je proto v žádné podobě opakovat.

Práva mohou být ovšem respektována jen na pozadí obecně sdílené odpovědnosti člověka za svět a jeho základní solidarity s druhými. Což je dnes významně zesilováno okolností, že **lidstvo poprvé žije v jedné globální a globálně propojené civilizaci a lidské osudy se tak spojují v osud jediný.**

Dámy a pánové,

Česká republika je dnes zemí, která patří mezi politicky a ekonomicky úspěšně se rozvíjející země Střední Evropy, avšak v minulosti tomu tak vždy nebylo. Tragické zkušenosti etnické a náboženské nesnášenlivosti, jakož i selhání respektu ke kulturní a náboženské různorodosti nás naučily si zvláště vážit **lidských práv a základních svobod**. Třebaže již od přijetí Všeobecné deklarace lidských práv uplynulo více než 60 let, universální hodnoty v ní obsažené je třeba dále bránit a rozvíjet proti všem, kteří se je snaží jakýmkoliv způsobem omezit či zpochybňovat.

Česká republika si váží toho, že může být součástí skupiny přátel Aliance civilizací, kterou se stala na 1. fóru Aliance civilizací v lednu 2008 v Madridu. Jako Ministr pro lidská práva a menšiny jsem byl pověřen gescí problematiky Aliance civilizací v České republice. Vláda České republiky našemu úřadu také svěřila přípravu Národního akčního plánu k Alianci civilizací.

Respekt k základním lidským právům, který je nedílnou součástí politiky České republiky, je nezbytnou podmínkou k hlubšímu mezikulturnímu a mezináboženskému dialogu. Výsledkem tohoto dialogu jsou tradičně dobré vztahy, které v České republice panují mezi církvemi a náboženskými společnostmi, státem a celou občanskou společností.

Česká republika je též zapojena do naplňování cílů Aliance civilizací **prostřednictvím EU** a podporuje její aktivity zaměřené na odstraňování předsudků a lepší porozumění. V této souvislosti jsme uvítali vypracování společného Akčního plánu EU-AoC na podzim 2008, který zahrnuje následující oblasti:

- o promotion of human rights and political reform;
- o media and access to information;
- o intercultural dialogue and cultural diversity, including exchanges and promotion of people-to-people contacts;
- o immigration and integration;
- o prevention of polarisation and radicalisation.

Cooperation is envisaged in the form of information exchange, sharing of best practices, co-sponsorship of projects and specific joint initiatives.

Budeme nadále podporovat **programy Středomořského partnerství EUROMED** zaměřené na podporu rozvoje médií, podpory vzdělávání, rozvoje občanské společnosti, podpory mládeže a rovnoprávného postavení žen.

Z globálního pohledu je Česká republika přesvědčená, že by Aliance civilizací měla rozšířit svoji činnost do všech regionů světa a **nezužovat diskusi jenom na vztahy mezi**

křesťanským a muslimským světem. Mezikulturní a mezináboženský dialog by měl probíhat v celé šíři i mezi dalšími existujícími náboženstvími. Z tohoto důvodu podporujeme **další komplementární iniciativy** jako například mezináboženský a mezikulturní dialog v rámci OSN či kazašskou iniciativu ke kulturní a náboženské rozmanitosti: „Common World: Progress through Diversity“.

Současně je třeba jednoznačně odmítnout jakékoliv snahy o zastrašování a terorizování ze strany těch, kteří si žádný dialog nepřejí a nemají žádnou úctu k druhým a ani k hodnotám, které sdílíme. **Šíření kultury strachu a násilí je nutné bránit šířením kultury míru, svobody a pokroku.**

Práce s mládeží, snaha o profesionální média, umožnění kvalitního vzdělání, to je pracné a dlouhodobé úsilí. Tyto idealistické pozice Aliance civilizací nemusí být všem po chuti a mohou narážet na mnohé národní zájmy, avšak **mohou být korunovány významným úspěchem, jakým je zabránění fundamentalismu a terorismu.**